

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem zaocznym z dnia 2 lipca 2015r. Sąd Rejonowy w Skierniewicach oddalił powództwo (...) Bank (...) spółka akcyjna we W. przeciwko E. F. o zapłatę kwoty 2190,30 zł z odsetkami w wysokości 57,25 % oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na ustaleniach, że w dniu 23-03-2015 roku pozwana zawarła z powodem umowę o kredyt gotówkowy numer (...). Na wniosek pozwanej bank udzielił jej pożyczki gotówkowej w kwocie 6855 zł 26 gr na okres od dn. 23-03-2005 do dn. 23-03-2007. Oprocentowanie nominalne pożyczki wynosiło 20,90% w stosunku rocznym. Pożyczkobiorca zobowiązał się do spłaty pożyczki wraz z odsetkami 24 ratach miesięcznych płatnych do dn. 23 każdego kolejnego miesiąca począwszy od dn. 23-04-2005 r. Kwota miesięcznej raty pożyczki wynosiła 377 zł 29 gr. Za okres opóźnienia w spłacie raty lub jej części bank mógł naliczać odsetki od zadłużenia przeterminowanego wg stopy 57,25%. W dniu 26-09-2014 r. powód wystawił wyciąg z ksiąg banku, w którym wskazał, że zobowiązanie pozwanej E. F. wynikające z umowy o kredyt gotówkowy z dn. 23-03-2005 r. wynosi w sumie 2190 zł 30 gr. Na powyższą kwotę składa się: należność główna w kwocie 0 zł, odsetki umowne w wysokości 20,90% stosunku rocznym za okres od dn. 23-03-2005 dnia wystawienia wyciągu w kwocie 0 zł, oraz odsetki karne w wysokości 57,25% w stosunku rocznym za okres od dn. 23-03-2007 do dnia wystawienia niniejszego wyciągu w kwocie 2160 zł 30 gr oraz koszty opłaty i prowizje w kwocie 30 zł.

Pismem z dn. 27-05-2014 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 2190 zł 30 gr.

Sąd Rejonowy uznał, że powództwo jest niezasadne. W rozważaniach prawnych podał, że niespornym jest, że strony łączyła umowa o kredyt do której zastosowanie ma ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz. 1081 ze zm.). Pozwana nie kwestionowała faktu zawarcia umowy, odebrała odpis pozwu wraz z załącznikami. Powód dochodził od pozwanej kwoty 2160 zł i 30 gr z tytułu odsetek karnych w wysokości 57,25% w stosunku rocznym za okres od dn. 23-03-2007 r. do dnia wystawienia wyciągu z ksiąg banków, to jest w dnia 26-09-2014 roku.

Sąd Rejonowy wskazał, że do zawartej umowy o kredyt z dn. 23-03-2005r. znajdują zastosowanie przepisy prawa materialnego obowiązujące w tej dacie. W tym czasie nie obowiązywały przepisy art. 359 § 2¹⁻³ k.c., które wskazują na maksymalną wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej, a które weszły w życie w dniu 20-02-2006r. dodane ustawą z dn. 07-07-2005 r. (Dz. U. nr 157, poz. 1316). Zauważyć należy, że przepis przejściowy tej ustawy z dn. 07-07-2005 r. - art. 5 nakazywał stosować nowe przepisy do czynności prawnych dokonanych po wejściu w życie ustawy. Jednakże powyższe nie wyklucza dokonywanej przez Sąd w toku procesu oceny, czy konkretne odsetki umowne mieściły się w dozwolonej stronom swobodzie kształtowania treści stosunku prawnego, czy też nie. Podzielić bowiem należy poglądy doktryny, że postanowienie umowy zastrzegające rażąco wygórowane odsetki jest nieważne w takiej części, w jakiej w okolicznościach sprawy - zasady współzycia społecznego ograniczają zasadę swobody umów – art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 2 i 3 k.c. (wyrok SN z dnia 8 stycznia 2003 roku, II CKN 1097/00, opubl. L.). Art. 353¹ k.c. należy do kategorii przepisów iuris cogentis, a więc naruszenie któregokolwiek z wymienionych w nim kryteriów swobody kontraktowej wywołuje sankcją nieważności, na podstawie art. 58 k.c.

W ocenie Sądu rozpoznającego sprawę zastrzeżenie odsetek karnych przez powoda w umowie pożyczki w wysokości 57,25% należy ocenić jako sprzeczne z zasadami współzycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c. jak i art. 353¹ k.c. Umowa kredytu jest częściowo bezwzględnie nieważna na podstawie art. 58 § 2 k.c. w związku z art. 58 § 3 k.c. Przy czym nieważnością dotknięta jest tylko ta część umowy, która przewidywała rażąco wygórowane odsetki. W ocenie Sądu I instancji rozpoznającego sprawę omawiane odsetki karne nie powinny przekraczać 32%. Na dzień zawarcia umowy stopa lombardowa Narodowego Banku Polskiego wyniosła 8 % (Dz. Urz. NBP z 2004 r., nr 13, poz. 23).

Zatem powód mógł domagać się od pozwanej odsetek karnych w wysokości 32%. Jednakże powództwo w sprawie podlegało oddaleniu całości z uwagi na fakt, że powód nie wykazał, od jakiej kwoty (kwot) odsetki widniejące w wyciągu

z ksiąg banku (wyliczone na kwotę 2160,30 zł w wysokości 57,25%) zostały naliczone. Jak wynika z wyciągu z ksiąg banku należność główna oraz odsetki umowne zostały przez pozwaną spłacone, nie wiadomo jednak, jak odsetki karne zostały wyliczone. Wobec powyższego korygując wysokość odsetek karnych z wysokości 57,25 % na wartość 32% Sąd Rejonowy nie był w stanie wyliczyć prawidłowej kwoty odsetek karnych. Powództwo w zakresie żądania kwoty 30 zł z tytułu kosztów, opłaty i prowizji zostało oddalone z uwagi na fakt braku wyjaśnienia przez powoda z jakiego tytułu kwota ta została pozwanej naliczona oraz na jakiej podstawie umownej.

Przedstawiony przez stronę powodową wyciąg z ksiąg banku stanowi jedynie dowód tego, że osoby, które je podpisały złożyły oświadczenie w nim zawarte (art. 245 k.p.c.). Zgodnie z art. 95 ust. 1a prawa bankowego (tj. z dnia 13 stycznia 2015 r. Dz. U. z 2015 r., poz. 128 ze zm.) moc prawna dokumentu urzędowego w postaci wyciągu z ksiąg banku nie obowiązuje w postępowaniu cywilnym. Ponadto powód był w sprawie reprezentowany przez fachowego pełnomocnika - radcę prawnego, a zatem można było od powoda wymagać na tyle precyzyjnego wskazania chociażby twierdzeń stanowiących podstawę faktyczną powództwa, że możliwe byłoby wyliczenie prawidłowej kwoty dochodzonych odsetek. Nie można pominąć, że w sprawie już na etapie jej rozpoznaniu w postępowaniu upominawczym referendarz sądowy wzywał pełnomocnika powoda do wypowiedzenia, w jakiej wysokości odsetek w stosunku rocznym domaga się od pozwanej. Wskazanie przez powoda odsetek w wysokości 57,25 % stanowiło także podstawę do odmowy rozpoznania sprawy w postępowaniu upominawczym, o czym powód wiedział, z uwagi na wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, który zaskarżył go w całości zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na jego wynik, a mianowicie art. 233§1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, skutkiem czego Sąd I instancji oparł orzeczenie na ustaleniach niezgodnych ze stanem faktycznym;

- naruszenie przepisów prawa procesowego art. 130 k.p.c. i art. 208 §1 k.p.c. poprzez brak wezwania przez Sąd do przedłożenia wszelkich środków dowodowych stwierdzających wysokość roszczenia.

Powód wnosił o:

1. zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 2190,30 zł z odsetkami umownymi w wysokości 57,25 % od dnia 27.09.2014r. do dnia zapłaty
2. zasądzenia kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji podnosił, że umowa pożyczki łącząca strony stanowi podstawę uzasadniająca wymagalność i prawdziwość roszczenia, dowodem pomocniczym zaś był przedłożony do Sądu wyciąg z ksiąg bankowych. Ponadto powód podnosił, że dochodził pozwym odsetek umownych w wysokości 57,25% w stosunku rocznym, wskazanych w umowie. Wysokość odsetek została ustanowiona zgodnie z prawem, bowiem w dacie zawarcia umowy nie obowiązywała tzw. ustawa antylichwiarska. Powód również twierdził, że w związku z tym, że zapadł wyrok zaoczny to nie miał możliwości przedstawienia odpowiednich wyjaśnień odnośnie podstawy prawnej dochodzonego roszczenia jak i rachunkowego wyliczenia kwestionowanych przez Sąd kwot.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda jest nie zasadna i podlega oddaleniu.

Mając na uwadze, że niniejsza sprawa podlega rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu uproszczonym i Sąd drugiej instancji nie przeprowadzał postępowania dowodowego, to stosownie do art. 505¹³ § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku zostaje ograniczone jedynie do wyjaśnienia jego podstawy prawnej z przytoczeniem przepisów prawa.

Uznając ustalenia faktyczne poczynione w postępowaniu pierwszoinstancyjnym za prawidłowe, Sąd Okręgowy podziela je i przyjmuje za własne.

Przechodząc do omawiania zarzutu apelacyjnego polegającego w istocie na naruszeniu przepisów prawa procesowego poprzez dokonanie dowolnej w miejsce swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającego na braku wszechstronnej oceny materiału dowodowego, to należy podnieść wbrew zarzutom skarżącego, że Sąd Rejonowy nie naruszył art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie wadliwej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. Przy ocenie materiału dowodowego sądowi przysługuje bowiem swoboda zastrzeżona treścią powołanego wyżej przepisu. W razie tylko pogwałcenia reguł logicznego rozumowania bądź sprzeniewierzenia się zasadom doświadczenia życiowego, może mieć miejsce skuteczne kwestionowanie tej swobody oceny dowodów. Tego rodzaju uchybień nie sposób się dopatrzeć w stanowisku Sądu I instancji, zaś skarżący prezentując niezadowolenie z treści rozstrzygnięcia Sądu w żaden sposób nie wykazał, że ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego została dokonana z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c., co nadaje apelacji polemiczny charakter. Powód w swej apelacji nie wskazał, których okoliczności Sąd I instancji jego zdaniem nie rozważył, nie wskazał też żadnych zarzutów przeciwko rozstrzygnięciu Sądu. Powód w swojej apelacji ograniczył się tylko do gołosłownego stwierdzenia, że Sąd szczegółowo nie rozważył wszystkich okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Tymczasem Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że bank udzielił pozwanej pożyczki gotówkowej w kwocie 6855 zł 26 gr na okres od dn. 23-03-2005 do dn. 23-03-2007. Oprocentowanie nominalne pożyczki wynosiło 20,90% w stosunku rocznym. Pożyczkobiorca zobowiązał się do spłaty pożyczki wraz z odsetkami 24 ratach miesięcznych płatnych do dn. 23 każdego kolejnego miesiąca począwszy od dn. 23-04-2005 r. Kwota miesięcznej raty pożyczki wynosiła 377 zł 29 gr. Za okres opóźnienia w spłacie raty lub jej części bank mógł naliczać odsetki od zadłużenia przeterminowanego wg stopy 57,25%.

Sąd Rejonowy oddalił powództwo powoda w niniejszej sprawie wyrokiem zaocznym. Zgodnie zaś z art. 339§2 k.p.c. w tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

Należy tu przytoczyć, że zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego -Izba Cywilna z dnia 31 marca 1999 I CKU 176/97 przewidziane w art. 339 § 2 KPC domniemanie prawdziwości twierdzeń powoda dotyczy wyłącznie strony faktycznej wyroku i nie obowiązuje w zakresie prawa materialnego. Domniemanie to zastępuje jedynie postępowanie dowodowe i to tylko wówczas, gdy twierdzenia powoda nie budzą uzasadnionych wątpliwości (por., uzasadnienie SN z 18.2.1972 r., III CRN 539171, OSNCP 1972, z. 7-8, poz.150). Wobec więc tego, że działanie art. 339 § 2 k.p.c. nie rozciąga się na dziedzinę prawa materialnego, obowiązkiem sądu rozpoznającego sprawę w warunkach zaoczności jest rozważenie, czy w świetle przepisów prawa materialnego twierdzenie strony powodowej uzasadniają uwzględnienie żądania.

Zgodnie zaś z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Na powodzie spoczywał obowiązek wykazania istnienia jak i wysokości dochodzonych należności (art. 6 k.c.). Zgodnie z przepisem art. 3 k.p.c., strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Wskazać należy, że to na stronie powodowej spoczywa ciężar dostarczenia sądowi materiału dowodowego, na podstawie którego mógłby on przekonać się o prawdziwości faktów uzasadniających żądanie, czyli na wykazaniu słuszności żądania (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2000 r. III CKN 17/00).

Powód nie może skutecznie twierdzić, że skoro w sprawie został wydany wyrok zaoczny to wobec tego nie miał możliwości przedstawienia odpowiednich wyjaśnień odnośnie podstawy prawnej dochodzonego roszczenia jak i rachunkowego wyliczenia kwestionowanych przez Sąd kwot. Należy podnieść, że powód reprezentowany przez fachowego pełnomocnika mógł wszystkie dowody zaprezentować już w pozwie. Ponadto powód został poinformowany przez Sąd o braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i wobec tego powinien wystąpić do Sądu o umożliwienie złożenia mu pisma procesowego z twierdzeniami i wnioskami dowodowymi. Również powód

nie stawiał się na rozprawę dnia 2 lipca 2015r., kiedy to mógł wskazać podstawę dochodzonego roszczenia i sposób wyliczenia dochodzonego roszczenia.

Ponadto prawidłowo Sąd I instancji ocenił, że przedstawiony przez stronę powodową wyciąg z ksiąg banku stanowi jedynie dowód tego, że osoby, które je podpisały złożyły oświadczenie w nim zawarte (art. 245 k.p.c.). Zgodnie z art. 95 ust. 1a prawa bankowego (tj. z dnia 13 stycznia 2015 r. Dz. U. z 2015 r., poz. 128 ze zm.) moc prawna dokumentu urzędowego w postaci wyciągu z ksiąg banku nie obowiązuje w postępowaniu cywilnym. Wynika to z przepisu art. 95 ust. 1a Prawa bankowego, zgodnie z którym moc prawna dokumentów urzędowych, o której mowa w ust. 1 tego przepisu, nie obowiązuje w odniesieniu do dokumentów wymienionych w tym przepisie w postępowaniu cywilnym. Skoro Trybunał Konstytucyjny, w wyroku z dnia 15 marca 2011 r., sygn. P 7/09, zakwestionował konstytucyjność wyciągu z ksiąg banku, jako mającego moc dokumentu urzędowego w stosunku do konsumentów, to wobec nich przepis art. 95 ust. 1 Prawa Bankowego stracił moc obowiązującą (co nastąpiło z dniem 5 kwietnia 2011 r. - por. powołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 5 lutego 2014 r., I ACA 667/13). Należało zatem ocenić, że powództwo było już w postępowaniu pierwszoinstancyjnym nieprzygotowane, gdyż strona powodowa nie przedstawiła dowodów umożliwiających weryfikację tego, czy należność istnieje i w jakiej wysokości.

Niezasadny jest również zarzut powoda dotyczący ograniczenia możliwości dochodzenia przez powoda od poznanej całości roszczenia, a mianowicie odsetek umownych, obliczonych od kwoty należności głównej w wysokości 59,75%.

Należy podnieść, że w aktualnie obowiązującym stanie prawnym maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Regulacja dotycząca odsetek maksymalnych została wprowadzona w ustawie z dnia 7 lipca 2005r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 157, poz. 1316) wprowadzającej art. 359 § 2¹ -2³ k.c., która weszła w życie 20 lutego 2006 roku. Stosownie do art. 5 wskazanej powyżej ustawy, przepisy tejże ustawy stosuje się do czynności prawnych dokonanych po jej wejściu w życie. Jednakże za trafny należy uznać wywód Sądu Rejonowego, że tak określona w umowie z dnia 23 marca 2005r. wysokość odsetek za opóźnienie na poziomie 59,75% w stosunku rocznym była w świetle obowiązujących przepisów prawa niedopuszczalna. Należy podnieść, że nawet jeśli w czasie zawierania umowy pożyczki tj. 23 marca 2005r. nie obowiązywały przepisy ograniczające maksymalną stopę odsetkową, to treść nowego art. 359 § 2¹ k.c. może stanowić przesłankę dokonywanej w toku procesu oceny, czy konkretne odsetki umowne mieściły się w dozwolonej stronom swobodzie kształtowania treści stosunku prawnego, czy też nie. Stopa kredytu lombardowego NBP w marcu 2005 r. wynosiła 8% w stosunku rocznym. Patrząc na wysokość tej stopy oraz w oparciu o realia obrotu gospodarczego z uwzględnieniem ryzyka transakcji należy uznać zastrzeżenie w umowie pożyczki z dnia 23 marca 2005r. zawarte w §3 pkt 4, stanowiące, że za okres opóźnienia w spłacie pożyczki bank nalicza odsetki od zadłużenia przeterminowanego według stopy 59,75%, a więc w wysokości prawie ośmiokrotnej obowiązującej wówczas stopy lombardowej za nie zgodne z przepisem art. 353¹ k.c. Biorąc pod uwagę treść art. 353¹ k.c. zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego Sąd Okręgowy uznał za Sądem Rejonowym, że ustalona wysokość odsetek jest wygórowana i jako taka sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy, wyrażony w wyroku z 2003-01-08, II CKN 1097/00 O.: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna rok 2004, Nr 4, poz. 55, str. 33, zgodnie z którym postanowienie umowy zastrzegające rażąco wygórowane odsetki jest nieważne w takiej części, w jakiej - w okolicznościach sprawy - zasady współżycia społecznego ograniczają zasadę swobody umów (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 2 i 3 k.c.). Umowa taka jest częściowo bezwzględnie nieważna na podstawie art. 58 § 2 k.c. w zw. art. 58 § 3 k.c. Przy tym nieważnością dotknięta jest tylko ta część umowy, która przewidywała rażąco wygórowane odsetki. Należy uznać, że postanowienia umowy pożyczki dotyczące wysokości odsetek od zadłużenia przeterminowanego według stopy 59,75%, za nieważne z uwagi na sprzeczność tego postanowienia umownego z zasadami współżycia społecznego. Tak wysoka stopa odsetek

od przeterminowanego kredytu określona w umowie jest nadmiernie wygórowana. Zatem słusznie Sąd Rejonowy uznał, że powód mógł domagać się od pozwanej odsetek karnych w wysokości 32%. Zasadnie zatem powództwo w sprawie podlegało oddaleniu całości z uwagi na fakt, że powód nie wykazał, od jakiej kwoty (kwot) odsetki widniejące w wyciągu z ksiąg banku (wyliczone na kwotę 2160, 30 zł w wysokości 57,25%) zostały naliczone.

Mając na względzie powyższe okoliczności stwierdzić należy, że postawione w apelacji zarzuty nie znajdują uzasadnionych podstaw, zaś rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego jest w całości prawidłowe i znajduje oparcie w obowiązujących przepisach prawa.

W tej sytuacji apelacja powoda podlegała oddaleniu jako niezasadna na podstawie art.385 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. w zw. z art. 505¹⁰ §1 i 2 k.p.c.